
Kraków-Wesoła, st. 16, gm. Kraków-Śródmieście, woj. krakowskie, AZP 102-56/37

Informator Archeologiczny : badania 32, 177-178

1998

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone w okresie od lipca do października, przez prof. dr. Kazimierza Radwańskiego i mgr. Emila Zaitza (Muzeum Archeologiczne w Krakowie, „ARCHEO”- Działalność Archeologiczno- Konserwatorska K. Kruczek). Finansowane przez Muzeum Archeologiczne w Krakowie. Czwarty sezon badań. Przebadano powierzchnię 46 m².

Badaniami wykopaliskowymi objęto teren zespołu klasztornego na kulminacji wzniesienia oraz cmentarz parafialny przy dawnym kościele św. Andrzeja Apostoła, usytuowany u podstawy wzgórza. W klasztorze pracami objęto sięć przy południowej ścianie nawy kościoła, taras po wschodniej stronie klasztoru oraz tzw. Bibliotekę-Szkołę. Badania na cmentarzu parafialnym miały na celu uchwycenie murów romańskiego kościoła św. Andrzeja, który rozebrano w 1834 r. Budowla ta była wzmiankowana w bulli papieża Grzegorza IX z 1229 r.

W trakcie tegorocznych prac ustalono, że:

a. Fundamenty nawy romańskiego kościoła św. Piotra i Pawła (lub budowli usytuowanej na jej przedłużeniu) są powiązane z murem zamykającym romański klasztor od strony zachodniej. Zachowały się z nich tylko 3-4 warstwy kamieni łączonych gliną. Nawarstwienia w sąsiedztwie murów zniszczono w czasie barokowej przebudowy kościoła i klasztoru.

b. Zabudowania wschodniego skrzydła klasztoru romańskiego usytuowane zostały wzdłuż załomu krawędzi wzniesienia. Bezpośrednio po ich wschodniej stronie zadokumentowano skaliste stoki wzgórza, pokryte cienką warstwą dawnego humusu i opadające pod kątem blisko 45°. We wczesnym średniowieczu uformowano tu niewielki taras, który zabezpieczał fundamenty zabudowań i umożliwiał dojście na teren po zewnętrznej stronie kościoła i klasztoru. W późnym średniowieczu taras nieznacznie poszerzono, zaś do wczesnogotyckiego skrzydła klasztoru dostawiono mur obronny. Jego reliktury zachowały się na całej długości zabudowań najstarszej części Opactwa. Fundamenty gotyckiego muru obronnego wykorzystano w czasie barokowej przebudowy klasztoru u schyłku XVII lub w pocz. XVIII w. W tym czasie poszerzono również taras. W okresie konfederacji barskiej na jego powierzchni znajdowały się fortyfikacje ziemne, które umożliwiały obronę klasztoru od wschodu.

c. Pomieszczenia w środkowej części zabudowań „Biblioteki - Szkoły” były w XVII lub XVIII w. podpiwniczone. W trakcie budowy podziemi zniszczono mury wczesnogotyckich budowli oraz nawarstwienia średniowieczne. Obecnie w ich miejscu zalegają nasypy gruzowe, pochodzące z zabudowań barokowych, które zniszczono w czasie konfederacji barskiej.

d. Fundamenty parafialnego kościoła św. Andrzeja zostały niemal całkowicie zniszczone przez groby nowożytnie z XIX i XX w. W czasie badań uchwyciono resztki ławy fundamentowej barokowego obiektu (przypór?), który zapewne był dostawiony do zachodniej elewacji świątyni.

Analogicznie jak w latach poprzednich w wykopach badawczych zadokumentowano nawarstwienia kulturowe, ślady poziomów użytkowych i budowlanych a także nasypy niwelacyjne z wczesnego i późnego średniowiecza oraz z czasów nowożytnych głównie z XVII i XVIII w.). Zawierały one ceramikę, kafle, kości ludzkie i zwierzęce, polepę i różnorodne przedmioty metalowe (w tym srebrny denar krzyżowy z XI w.).

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Muzeum Archeologicznym w Krakowie.

Wyniki badań zostaną opublikowane w „Materiałach Archeologicznych”.

Badania będą kontynuowane.

KRAKÓW-Wesoła, st. 16, gm. Kraków-Śródmieście, woj. krakowskie, AZP 102-56/37

- ślady osadnictwa kultury przeworskiej
- osada z wczesnego i późnego średniowiecza (XII-XV w.)

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone w sierpniu i od października do grudnia przez mgr. Emila Zaitza (Muzeum Archeologiczne w Krakowie). Finansowane przez Muzeum Archeologiczne w Krakowie.

Prace badawcze prowadzono w wykopach budowlanych przy murach Pałacu Pusłowskich (ul. Westerplatte 10). Stwierdzono obecność warstw kulturowych i obiektów ziemnych (jamy, paleniska, relikt drogi) powiązanych zapewne z przedlokacyjną osadą przy romańskim kościele św. Mikołaja

a także z osadnictwem późnośredniowiecznym i nowożytnym krakowskiego przedmieścia Wesoła. W oparciu o pozyskane materiały zabytkowe można sądzić, iż teren ten był objęty stałą zabudową od XII do XIV w., a także od XVIII w. Pomiedzy XIV a XVIII w. sąsiedztwo fortyfikacji obronnych Krakowa sprawiło, iż obszary te były wykorzystywane głównie w charakterze zaplecza gospodarczego krakowskich mieszczan. Na ich posiadłościach mogła wówczas istnieć i funkcjonować tylko zabudowa drewniana o charakterze gospodarczym. Stan taki uwieczniły jeszcze plany Krakowa z końca XVIII i początku XIX w. W XVIII w. niektóre obiekty drewniane mogły posiadać murowane piwnice. Relikty takich podziemi zostały obecnie zadokumentowane pod Pałacem Pusłowskich, wzniesionym w końcu XIX w.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Muzeum Archeologicznym w Krakowie.

Wyniki badań zostaną opublikowane w „Materiałach Archeologicznych”.

Badania będą kontynuowane.

Kraków -Zwierzyniec, st. 22, gm. Kraków-Krowodrza, woj. krakowskie, AZP 102-56/128 - patrz: okres nowożytny

Krzeczyn Wielki, st. 12, woj. legnickie, AZP 74-20/31 - patrz: środkowa i późna epoka brązu

KRZEPOCINEK, st. 1, gm. Wartkowice, woj. sieradzkie, AZP 61-48/2

- pierścieniowate grodzisko wczesnośredniowieczne (1 poł. XI w.)

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone w dniach od 1 do 15 października przez prof. dr. hab. Leszka Kajzera (PDA-K, A. Andrzejewski, T. Grabarczyk Łódź). Finansowane przez PSOZ. Drugi sezon badań. Przebadano powierzchnię 41,5 m².

Grodzisko (wpisane do rejestru zabytków nieruchomych woj. sieradzkiego pod numerem 406/A) ulokowane na dziś jeszcze podmokłych terenach zalewowych w widłach rzeki Nidy (alias Gnidy), należącej do zlewiska Neru, oraz Zianu - jej prawobrzeżnego dopływu, znajduje się około 0,5 km na północny zachód od zwartej zabudowy północnej części miejscowości, występującej w źródłach pisanych dopiero od 1357 r. (lub raczej 1362). Intensywne rozorywanie sprawiło, że obecnie to słabo czytelna, kolistą formą terenową, o średnicy blisko 80 metrów. Obiekt ten odnotowywany był już w literaturze w wieku XIX, jako znajdujący się na terenie pobliskiej wsi Mniszki i określany terminem „okopów szwedzkich”, skąd miano rzekomo pozyskiwać mobilia z czasów Jana Kazimierza (1648-1668). W 1955 r. T. Poklewski z zespołem wyeksplorował tutaj niewielki wykop sondażowy, sugerujący niezbyt intensywne użytkowanie obiektu, funkcjonującego w ciągu XI - XIII stulecia (zob. T. Poklewski, *Badania wykopaliskowe na grodzisku wczesnośredniowiecznym w Krzepocinku, pow. Łęczyca*, „Sprawozdania Archeologiczne”, t. 5. 1959, s. 189 - 192.).

W efekcie przeprowadzonych w 1998 r. ratowniczych prac wykopaliskowych (wymuszonych poniekąd postępującą destrukcją stanowiska zniwelowanego przez orkę o blisko 1 m w porównaniu z 1955 r.), poprzedzonych wykonaniem dwóch ciągów odwiertów liczących 8 drążeń, wyeksplorowano 5 wykopów badawczych o łącznej powierzchni 41,5 m² i orientacyjnej kubaturze rozpoznanego wypełniska przekraczającej 70 m³ oraz pozyskano niewielki, ale reprezentatywny formalnie i chronologicznie, zbiór ruchomego materiału ceramicznego (77 fragmentów).

Działania te pozwoliły na pełniejsze rozpoznanie stanowiska i uściślenie jego chronologii. Pierwotnie był to zapewne obiekt o planie zbliżonym do koła, o średnicy zewnętrznej blisko 50 - 55 m, zaś średnica majdanu wynosić mogła około 35 - 40 m. Brak przesłanek pozwalających na ustalenie przypuszczalnej wysokości drewniano-ziemnych wałów, których podstawa miała szerokość blisko 4,5 m. Ich trudna do dokładniejszego określenia drewniano-ziemna konstrukcja (przekładkowa, pseudorusztowa?) wzmocniona była od środka płaszczem kamiennym, mającym zapewne chronić także budynki usytuowane w bezpośrednim sąsiedztwie wału. Przynajmniej od strony wschodniej